

Az Erdélyi Magyar Földhitelintézet szervezése, feladatai és működési köre.

Előadó: **Báró Jósika János** orsz. képviselő.

Talán egyik probléma sem foglalkoztatta annyira a Magyar Párt közgazdasági szakosztályát, megalakulása óta, mint a hitelkérdés megoldása és ennek keretén belül első sorban az agrárhitel problémája.

Tudvalevő dolog, hogy földbirtokosaink csakis olcsó, hosszú lejáratu, lehetőleg amortizációs kölcsön igénybevételével tudnak egyrészt régi terheiktől szabadulni, melyeket a háború utáni átmeneti állapot és agrárreform okoztak, másrészt pedig csakis ilyen hitel igénybevételével képesek a szükséges beruházásokat eszközölni és földbirtokukat a megváltozott és napról napra mostohább viszonyok között jövedelmezővé tenni. Az ilyen hiteltípusok pedig, sajnos, közgazdasági életünkben teljesen hiányoznak, mert ezek csakis záloglevelek kibocsátásával képzelhetők el. A Magyarországtól elszakadt területen két intézetünk is volt, amely záloglevél kibocsátási joggal rendelkezett, de ezektől is megvonták ezen jogot és a hosszú ideig uralmon lévő liberális párt csupán teljesen az ő befolyása alá és hatáskörébe tartozó Creditul Funciar Ruralnak biztosította ezen jogot, de még ez sem tudott élni vele, mivel a stabilizáció előtt záloglevelek kibocsátása és elhelyezése teljesen lehetetlen volt. Teljesen meddő volt a Magyar Párt küzdelme, hogy legalább a régi intézeteknek a záloglevélkibocsátási jogot megszerezze, ameddig a liberális párt uralmon volt.

A liberális párt bukása és a stabilizáció keresztülvitele után újból akcióba léptünk, hogy ezen fontos kérdést közelebb vigyük a megoldáshoz. E probléma horderejét az új kormány belátta, ellenben az új földmivelésügyi miniszter,

aki maga is a nép fia, elsősorban a kisgazdák támogatását tűzte ki céljául, és ezért nem volt kapható arra, hogy bármiféle meglévő bankári műveletekkel foglalkozó kapitalista alakulatoknak biztosítson záloglevélkibocsátási jogot, hanem az 1929 augusztusban kihirdetett törvényben fektette le az új agrárhitel alapjait. Ez a törvény amellelt, hogy egy új nagy, országos földhitelintézetet kíván létrehozni, még módot ad arra is, hogy, amennyiben 50 millió értékű földbirtokkal rendelkező gazdák, legalább 100-an együtt, legalább is 20 millió részvényt jegyeznek és egyebekben is a törvény intézkedéseinek eleget tesznek, az ily módon alakult részvénytársaságok elnyerhessék a záloglevélkibocsátási jogot és részesülhessenek a törvény által biztosított előnyökben. Ezen előnyök pedig nem leicsinylendők, mivel nagy körültekintéssel és szociális érzékkel lettek a törvényben lefektetve. Hogy egyebet ne említsek, a törvény az, ily módon alakult földhitelintézeteknek teljes bélyeg és illetékmentességet, továbbá a bekebelezéseknél és végrehajtásoknál elsőbbséget és gyorsított birói eljárást ír elé. Ezen előnyökkel szemben, egyetlen egy bank sem tud konkurálni. Hogy összességében ezen előnyök egyike mit jelent, azt abból láthatjuk, hogy pl. 1929-ben az, erdélyi magyar Bankszindikátus összkihelyezése meghaladta a 6 milliárdot. Ha ennek csupán egy harmadát tekintjük jelzálogilag biztosított agrárkölosönnek és az adó, bélyeg és illetékmentesség révén elért előnyöket csupán 2%-ra értékeljük, úgy az elért megtakarítás évente 40 millió lei volna, vagyis ennyivel kevesebbet fizetnének évente a magyar intézetek és kölcsönvevők az, államkincstárnak akkor, ha e 2 milliárdos stokkot tőlük a földhitelintézet átvinné. Ez a megtakarítás még tetemesen emelkedne, ha a betétkamatadót is belekalkuláljuk, mely egymaga 1.4%-ot tesz ki. Ez megtakarítható volna, ha az 1.4% betétkamatadó alá eső betétállomány egy része az ilyen adótól mentes záloglevelekre helyeztetnék el. Világos tehát, hogy a Mihalache-féle törvény alapján létesített intézet alkalmas volna arra, hogy a mezőgazdákat hosszú lejáratu olcsó amortizációs kölcsönhöz juttassa és ez által a mezőgazdasági birtokok tehermentesítését elősegítse.

Fenntemlített indokok egyenesen parancsolóan kötele-

ségünké tették, hogy a törvény előnyeit kihasználva, egy erdélyi magyar földhitelintézetet alapítsunk és ez által megkíséreljük gazdáink megmentését.

Hogy ezt megtehessük, arra elsősorban szükség volt 20 millió lei tőkének összegyűjtésére, a megalakulásra, azután pedig a bejegyzésre.

Csak ha már be vagyunk jegyezve, gondolhatunk arra, hogy zálogleveleink külföldi elhelyezéséről érdemesen tárgyaljunk és azt biztosítsuk, mivel természetesen, bármely tőkecsoport csak akkor hajlandó velünk tárgyalni, ha legalisan megalakultunk és a törvény által biztosított jogokkal és előnyökkel rendelkezünk. E célból a múlt év novemberében megkezdjük az alapítási munkálatokat. E munkálatokra oly egyének vállalkoztak, kiknek úgy erkölcsi, mint anyagi sulya teljes garanciát nyújt az alapítás sikeréhez. Már e munkálatokat is teljesen altruisztikus alapon kezdtük meg, az alapítási költségek teljes kizárásával és e helyen köszönetet kell mondanunk az Erdélyi Bankszindikátusnak, amely az alapítási költségek nagy részét vállalta és lehetővé tette nekünk, hogy felhívásunkban kijelenthetjük a részvényjegyzőknek, hogy amennyiben a földhitelintézet megalakítása bármely okból nem sikerülne, pénzüket minden levonás nélkül visszakapják. Dacára annak, hogy a részvényjegyzés nagyon lassan ment és eredménye egyáltalában nem volt kielégítő, az alapítók áldozatkészségének és fáradozásának köszönhető, hogy folyó év május elsején az Erdélyi Magyar Földhitelintézet kimondhatta megalakulását és igazgatóságát meg is választhatta. Ez által megtörtént az első lépés a kitűzött cél felé.

Most folyik a második lépés a bejegyzés eléréseért. Ez is óriási munkát igényel, mivel a törvény rendelkezései szerint, minden egyes részvényjegyző telekkönyvi másolattal kell igazolja földbirtokos mivoltát, továbbá adóbizonyítvánnyal kell igazolni, hogy földbirtokaik összértéke meghaladja az 50 millió leit. Ez a munka most van folyamatban és reméljük, hogy még ez évben befejezést fog nyerni és a bejegyzést akadálytalanul elérhetjük. Ebben annál is inkább bizhatunk, mivel a kormány legégetőbb problémája az agrárhitel kérdésének megoldása, különösen most

az európaszerte dúló agrárkrízis idején, s a mi földhitelintézetünk szintén ezen célt szolgálja.

Az Erdélyi Magyar Földhitelintézet természetesen működését a bejegyzés után is csak abban az esetben kezdheti meg, ha kedvező feltételek mellett kellő mennyiségű záloglevelek elhelyezését biztosítani tudja; és ez talán a legnehezebben megoldható kérdés, ami még reánk vár.

Hogy ezen nagy ügyet teljesen tető alá vihessük, kérem a tisztelt Szakosztályt a következő határozati javaslat kimondására:

Mondja ki a Nagygyűlés, hogy az Erdélyi Magyar Földhitelintézet felállítását és kiépítését feltétlenül szükségesnek és kívánatosnak tartja és ezt teljes mértékben erkölcsileg támogatja, hogy ez hosszú lejáratú olcsó kölcsönnel támogathassa a mezőgazdákat.

Felhívja ezért az összes párttagokat, akik mezőgazdasági birtokkal rendelkeznek, hogy tőlük telhetőleg minél nagyobb számban és minél nagyobb összeggel kapcsolódjanak be az intézetbe.

Végül mondja ki a Nagygyűlés, hogy az egész Magyar Párt teljes befolyásával és erkölcsi súlyával fogja támogatni az Erdélyi Magyar Földhitelintézetet, zálogleveleinek elhelyezésében.

László Endre:

Az Erdélyi Magyar Földhitelintézet kérdésének tárgyalásánál méltóztassanak megengedni, hogy tiszteletteljesen jelentkezzem és bemutatkozzam, mint ezen intézet szülő-apja. Én voltam az, aki 1929 szeptember elején, egy Kolozsvárt tartott bankszindikátusi ülésen Elnök urunk Óméltóságának: Dr. Gyárfás Elemér szenátor úrnak nyomatékosan figyelmébe ajánlottam a megjelent törvény más államokban nem ismert záloglevél-kibocsátási kedvezményeit és előnyeit, továbbá a várható rossz gazdasági viszonyok folytán pénzügyintézeteink fokozódó immobilizációját, javasolva, hogy a pénzügyintézetek közvetett támogatásával a törvényben stipulált birtokososztály útján mielőbb alapítsa meg a Földhitelinté-

zetet, hogy kedvező pénzügyi atmoszférában módjában legyen előnyös feltételekkel zálogleveleket kibocsátani és ezáltal eladósodott és súlyos kamattal terhelt birtokososztályunkat a terhes adósságoktól mentesíteni. Felhívtam egyidejűleg a figyelmét arra, hogy egy ilyen földhitelintézet életre hívása nemcsak kifejezetten az eladósodott birtokososztály érdeke, hanem legalább is olyan fontos érdeke az összes helyi pénzintézeteknek is. Ha alacsony kamatozású kölcsönök lesz módjában az alapítandó földhitelintézetnek folyósítani, akkor a kereslet és kínálat örök törvényénél fogva a *pénz ára kamatban kifejezve leszáll*, következésképpen pénzintézeteink is kész örömmel csökkentik a passzív kamatokat, mi által a kölcsönök kamatlábát is leszállítják, ami csak pénzintézeteink bonítását fogja nagyban fokozni.

Egy állam egészséges gazdasági vérkeringésében a hiteléletnek a jó bonítású pénzintézetek épp annyira nélkülözhetetlen szervei, mint a belterjes gazdaságot vezető földbirtokosok, szolid kereskedők és iparosok. A jó hitelszervezetet egyik termelő osztály sem nélkülözheti. Elnök urunk az általam ajánlott gondolatot a Magyar Párt Közgazdasági Szakosztályának a Bankszindikátus ülését követő ülésén felemlítette s a Földhitelintézet megalapítása ezen az ülésen el is határozottatott.

Emelkedett bizakodó hangulatban fogtak hozzá a múlt év őszén a Földhitelintézet megalapításához. Az erdélyi magyar gazdasági egyesületben egyik alapítási értekezlet a másikat követte. Egy ilyen értekezletre Őméltósága szíves volt csekélységemet is meghívni, mellyen a legnagyobb meglepetéssel konstatáltam, hogy azon kizárólag földbirtokosok, elméleti gazdasági szakférfiak és politikusok vannak jelen, azonban a pénz- és hitellelet nagy gyakorlattal és összeköttetésekkel rendelkező aktív szakférfiak közül senki sincs ottan. Egy sorokban szerényen meghúzódva hallgattam végig az összes felszólalásokat. A felszólalások tenorja egy-kettő kivételével bankellenes volt és az indokolatlan és jogtalan, terhes kamatok szedésével vádolták jelenleg működő hitelszervezeteinket, mint amelyek okozói lennének a birtokososztály leszegényedésének. *E hitelszervezetek működésével szemben a gazdatársadalom javára lesz hivatva a verseny, a harcot a lé-*

tesítendő földhitelintézet felvenni, volt a jelszó és a gondolatmenete a felszólalók többségének. Ennek elgondolásában háttározatott el a Földhitelintézet megalapítása. Ily irányú felszólalások után természetesen a később tartott értekezleteken többé mint figyelő sem vettem részt, hanem azon töprengtem és töprengök ma is magamban: hogy az alapítók miként képzelik és gondolják a Földhitelintézet megalapítását – annak eredményes és áldásos működését – a tőkepénzesek szerveinek, a bankoknak erkölcsi és anyagi támogatása nélkül, miként gondolják és képzelik az igen tisztelt alapítók, hogy a bankok és hitelszervezetek mellőzésével módjukban lesz belső, vagy külföldön közvetlenül a tőkepénzeseknél zálogleveleket elhelyezni? Én alig hiszem, hogy sikerüljön, sőt az ellenkezőjéről vagyok meggyőződve. Az új Földhitelintézetnek épp annyira szüksége van első sorban a bankszindikátusi tagintézetek támogatására, amint szüksége volt a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének a magyarországi összes vidéki pénzüzetek támogatására. A bankszindikátusi tagintézetek cessió üzlet útján nemcsak megkönnyítik, gyorsabbá és olcsóbbá teszik a földhitelintézettől igénylendő kölcsönök felvételét, hanem nagy mértékben csökkentik a földhitelintézet adminisztrációs kiadásait és összeköttetések révén saját ügyfeleiknél a záloglevelek elhelyezését propagálják, a tőkepénzeseknél a zálogleveleket népszerűvé teszik, állami és magánvállalkozásoknál óvadék célra megvásárolják. Ne gondoljuk azonban, hogy a Bankszindikátusi tagintézetei teljesen önzetlenül, altruizmusból segítik a földhitelintézetet zálogleveleik elhelyezésében. Nem. *Mobilitásuk fokozása fogja őket ösztönözni, hogy szavatosságuk mellett abszolút jó bonitású kihelyezéseket a földhitelintézetnek átadjanak s ez nekik a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett minden pénzt és fáradságot megér.*

Ennek azonban alapfeltétele, hogy a Földhitelintézet és a vidéki bankok között kölcsönös bizalmon nyugvó meleg atmoszféra alakuljon ki és annak kölcsönös felismerése, hogy a földbirtokosoknak a Földhitelintézet útján való *tehermentesítése a vidéki pénzüzeteknek épp oly existenciális érdeke, mint az alakuló földhitelintézetnek az intézetek jóindulatú támogatása.*

Kezet kézbe fogva, vállat vállhoz téve kell a Földhitelintézetnek a bankokkal együtt az indokolatlanul magas kamatoakat letörni s ezáltal a termő osztályoknál *a tőkeképződést lehetővé tenni*, különben a végrehajtás alá kerülő adósok a hitelszervezeteket is a mélységbe rántják.

Evégből bátor vagyok az Előadó Úr javaslatának kiegészítéseül javasolni, mondja ki a nagygyűlés, hogy a Magyar Párt felkéri a magyar jellegű pénzüzeteket, hogy saját jól felfogott érdekükben a Földhitelintézet részvényeinek és zálogleveleinek elhelyezésében közvetve részt vegyenek; a kormányt pedig arra, hogy a Földhitelintézet által a pénzüzetek útján folyósítandó cessziós kölcsönöket is mentesítse az adó- és illeték fizetés alól, hogy így a földbirtokosok minél olcsóbb kölcsönökhöz juthassanak.

Báró Jósika János, előadó:

Csak egy felszólalás volt a Földhitelintézet kérdésében és mindnyájan kijelenthetjük, hogy a felszólaló vezérigazgató úrral egyetértünk. Ha voltak esetleg az előértekezletek alkalmával bankellenes hangulatok, azok talán csak meggondolatlanságból eredtek. Én a magam részéről a javaslatot teljes egészében elfogadom és magamévá teszem. Ez nem is lehet bankellenes akció, mivel közérdek, hogy a mezőgazdák hosszúlejáratú, olcsó hitelhez jussanak. Érdeke a bankoknak is, hogy így tőkájukat mobilabbá tehesék. Mivel ez közös érdek, készséggel hozzájárulok ahhoz, hogy a határozati javaslatot olyan értelemben kiegészítsük, hogy a Magyar Párt kéri a magyar pénzüzeteket, hogy a Földhitelintézetet záloglevelei elhelyezésében minél erőteljesebben támogassák.

Dr. György József:

Csak két szóval akarok hozzászólni László vezérigazgató úrnak ahhoz a megjegyzéséhez, hogy a Földhitelintézet alapítóinak előértekezletén bankellenes hangulat lett volna. Kötelességemnek tartom ebben a kérdésben nyilatkozni, mert én is résztvettem az értekezleten és azt hiszem, hogy László vezérigazgató úr éppen abba a hibába esik, mint nagyon sokan a

bankokkal szemben gyakorolt kritikájukban. Kétségtelen, hogy vannak gazemberek, de nem minden ember az és kétségtelen, hogy vannak rossz bankok is, de nem minden bank az. Akik általánosításokat csinálnak, majdnem mindig tévedésbe esnek. Amikor azt mondja, hogy bankellenes hangulat volt, ez téves beállítás, mert ha hangzott is el nyilatkozat a bankok ellen, de általában a hangulat nem volt az és az általánosítás nem helyes. Ha bankellenes hangulat nyilatkozott is meg, ennek nem a bankok kamat-politikája az oka, hiszen a bankoknak alkalmazkodniuk kell az általános kamatpolitikához, amit mi nem tudunk megváltoztatni. Nem a kamatpolitika, hanem a bankok *osztalékpolitikája* ellen vannak kifogások, amely meg nem felelő. Kifogás tárgya lehet az is, hogy egyes bankok bizonyos túlzott nemzetközi jelleget igyekeznek felvenni, nem exponálják magukat a magyarság ügyei mellett és nem tüntetik úgy fel magukat, mint a magyar gazdasági érdekek képviselői, sőt nagyon sokszor szégyelik azt és félnek bevallani, hogy magyar intézmények. Pedig az volna az igazán helyes, ha, amiként a magyarság egyedei meghozzák magyar fajukért külön-külön az áldozatot, akkor a bankok is, amelyek a magyar betétesek pénzével és a magyar hitelezőktől kapott kamatokkal dolgoznak, hozzák meg az áldozatot, a maguk fájáért és vállalják nyíltan a kisebbségi sorsot.

A Szakosztály az előadói javaslatot egyhangulag elfogadja.